

se snarest at byde dem nogenlunde menneskelige Forhold ved at give dem den ringe Indflydelse, som Regeringens Bedriftsraadsforslag byder. Det ærede Medlem vil sikkert give mig Ret i, at det kun er naturligt, at Arbejderklassen stadig kræver Indflydelse og Medbestemmelsesret indenfor disse store Virksomheder, hvis Vækst og Trivsel er Grundlaget for hele deres egen Tilværelse.

Det ærede Medlem fremsatte mange andre i og for sig saare interessante og saare anerkendelsesværdige Udtalelser, som jeg gerne vilde komme lidt nærmere ind paa. Dette vilde dog føre for vidt, og jeg forlader derfor dette Afsnit af det ærede Medlems Tale og gaar over til det sidste Afsnit, hvori han proklamerede, at Tidens Løsen er de koncentrerede Virksomheder. Jeg gaar ud fra som en Selvfølge, at det ærede Medlem dermed tænker paa Byernes Erhvervsliv og ikke paa Landbruget, for indenfor Landbruget er de koncentrerede Virksomheder jo underkendt her i Landet, og det ærede Medlems Bemærkning kan derfor kun gælde Byerne. Jeg giver det ærede Medlem fuldstændig Ret i den Opfattelse, at de koncentrerede Virksomheder er Tidens Løsen, hvad der hænger sammen med hele den tekniske Udvikling, Erhvervslivet er undergaaet, særlig i det sidste halve Hundrede Aar; Maskinernes Produktionsevne er vokset saa kolossalt, og Fordelene ved de store Virksomheder er blevet saa kolossale, at det er ganske naturligt, at de koncentrerede Virksomheder indenfor Industrien er blevet Tidens Løsen.

Det vil ogsaa være urigtigt ikke at indrømme, at hele denne Udvikling indenfor Industrien har bragt Verden et vældigt Skridt fremad og har vældigt forøget Menneskenes Muligheder for at have det godt her paa Jorden; de moderne koncentrerede Virksomheder fabrikere jo saadanne Masser af Varer og gode Varer, at man kun kan nære Beundring derfor. Det vilde derfor være taabeligt, synes jeg, om Menneskene vilde standse denne Udvikling, og det vilde være en naragtig Politik at vedtage Love, der havde til Hensigt at standse denne Udvikling. Det ærede Medlem vil sikkert give mig Ret i, at det kan der ikke være Tale om, og Socialdemokratiet vil heller aldrig opstille saadanne Krav; det er kun i den daglige politiske Agitations Tjeneste, man kan hævde saadanne Anskuelse, som at Socialdemokratiet vil ødelægge Erhvervslivet, genere Industrien o. s. v., det er kun Talemaader, der ikke har noget med Virkeligheden at gøre. Nej, vi ønsker den moderne tekniske Udvikling fortsat, og vi ønsker

ogsaa de koncentrerede Bedrifter udviklet, fordi de byder meget store Fordele. Men jeg siger som den norske Statsraad Berg: Fordi en Virksomhed bliver stor, og selv om den er dygtigt ledet, skal den alligevel ikke være Herre over et Lands Indbyggere, men den skal være Tjener for dem.

Naar jeg derfor anbefaler det foreliggende Lovforslag, og naar vi Socialdemokrater stiller andre Forslag, der staar i Forbindelse med dette Problem, har det alt sammen kun til Hensigt at hindre mere eller mindre, skal jeg sige forbryderiske Udskejelser fra disse koncentrerede Virksomheders Side. Det er aldeles ikke for at lægge os generende i Vejen for disse Virksomheders Udvikling.

Nu siger det ærede Medlem Hr. Fraenkel, at disse store koncentrerede Virksomheder vender sig ikke blot mod Arbejderne, men de vender sig ogsaa mod Middelstanden. Deri kan det ærede Medlem have Ret. De vender sig mod Arbejderne, for saa vidt som de vil producere billigt; de har stor Magt og stor Kapital bagved sig og er i Stand til paa mange Maader at øve Tryk paa Arbejderklassen i Retning af at tvinge Lønnen ned og forlænge Arbejdstiden. De vender sig imod Arbejderne, idet de søger at faa dem til at arbejde saa billigt som muligt; men Arbejderne er heldigvis i Stand til at øve Modstand herimod, saaledes som det ærede Medlem meget rigtigt skildrede. Men de vender sig ogsaa mod Middelstanden. Jeg sætter Pris paa denne Indrømmelse fra det ærede Medlems Side, for ellers er vi jo vant til at høre denne trivielle grundfalske Talemaade, at det er Socialdemokraterne alene, der vil ødelægge Middelstanden. Det ærede Medlem fremhæver meget rigtigt, hvad der er Sandhed, at de store Virksomheder vender sig ogsaa mod Middelstanden, og for saa vidt de angriber Middelstanden uberettiget, har det ærede Medlem ogsaa min Sympati; naar han slutter med Kravet om at faa et Værn for Middelstanden. For saa vidt de angriber Middelstanden uberettiget, siger jeg; men jeg benægter ikke, at her befinder vi os ved den svageste Side af det kapitalistiske Samfund, og jeg tror, det ærede Medlem vil give mig Ret i min Betragtning, som er denne, at Industrien og det moderne Haandværk er den Del af det moderne kapitalistiske Samfund, der er naaet længst frem i hele sin Udvikling, hvorimod den Mellemklasse, det ærede Medlem taler om, som besørger Omsætningen og Handelen, ligger længst tilbage. Vi er naaet dertil, at vi producerer